

Enneagram Kişilik Tiplerinin Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Üzerindeki Etkisi

Mehmet Kayserili ¹

Öz

Bu araştırmanın amacı kişilik tiplerinin akılcı ve sezgisel karar verme stilleri üzerinde etkisi olup olmadığını Enneagram kişilik modeli bağlamında incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntem ve tekniklerinden nedensel karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evreni İstanbul ilinde bulunan bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören lisans ve ön lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile araştırmaya gönüllü olarak katılan 375 öğrenci örnekleme dâhil edilmiştir. Veriler, Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği ile Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeğinden oluşan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Anketler katılımcılara yüz yüze görüşmelerle ve çevrim içi olarak uygulanmıştır. Analizler için SPSS 22.0 ve LISREL 8.7 istatistik paket programları kullanılmıştır. Enneagram kişilik tiplerinden Tip-1, Tip-3, Tip-5 ve Tip-8 ile akılcı karar verme stili; Tip-2 ve Tip-4 ile sezgisel karar verme stili arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler vardır. Tip-1, Tip-2, Tip-3 ve Tip-9 kişilik tiplerinin akılcı karar verme stili üzerinde anlamlı etkisi vardır ve bu tipler akılcı karar verme stilini %62 oranında açıklamaktadır. Fakat Enneagram kişilik tiplerinin sezgisel karar verme stili üzerinde etkisi yoktur. Sonuç olarak katılımcıların Enneagram kişilik tipleri ile akılcı ve sezgisel karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve Enneagram kişilik tiplerinin akılcı karar verme stili üzerinde anlamlı etkisinin olduğu söylenebilir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar Enneagram kişilik modelinin teorik içeriği ile açıklanabilir nitelikte olup bireylerin kişilik tipleri aracılığı ile karar verme stillerinin öngörülebileceğine dair kanıtlar sunmaktadır. Ulaşılan sonuçların kariyer planlama, işe alım, terfi, ekip oluşturma, bireylerin satın alma kararlarını öngörme gibi birçok alanda kullanılması mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Enneagram, Kişilik Tipleri, Karar Verme, Akılcı Karar Verme, Sezgisel Karar Verme

Kayserili, M. (2025). Enneagram Kişilik Tiplerinin Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Üzerindeki Etkisi. İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14(2), 1007-1027. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1655904>

Geliş Tarihi	11.03.2025
Kabul Tarihi	16.06.2025
Yayın Tarihi	30.06.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

1 Dr. Öğr. Görevlisi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, İstanbul, Türkiye, mkayserili@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8040-7916

The Effect of Enneagram Personality Types on Rational and Intuitive Decision-Making Styles

Mehmet Kayserili¹

Abstract

The aim of this study is to examine whether personality types have an effect on rational and intuitive decision-making styles within the context of the Enneagram personality model. The causal-comparative method is used in this study. The population of the study consists of undergraduate and associate degree students studying at a university in Istanbul. With the simple random sampling method, 375 students who voluntarily participated in the research are included in the sample. The data are collected using a questionnaire consisting of the Enneagram Personality Types Scale and the Rational and Intuitive Decision-Making Styles Scale. The questionnaires are administered through face-to-face interviews with participants and online. SPSS 22.0 and LISREL 8.7 statistical package programs are used for analysis. There are statistically significant relationships between the rational decision-making style and Enneagram personality types Type-1, Type-3, Type-5, and Type-8, as well as between the intuitive decision-making style and Enneagram personality types Type-2 and Type-4. Type-1, Type-2, Type-3 and Type-9 have a significant effect on the rational decision-making style and these types explain 62% of rational decision-making style. However, Enneagram personality types have no effect on intuitive decision-making style. As a result, it can be said that there is a significant relationship between Enneagram personality types and participants' rational and intuitive decision-making styles and Enneagram personality types have a notable effect on the rational decision-making style. The findings of the study can be explained by the theoretical content of the Enneagram personality model and provide evidence that individuals' decision-making styles can be predicted based on their personality types. The results may have practical applications in various areas such as career planning, recruitment, promotion, team building, and predicting individuals' purchasing decisions.

Keywords: Enneagram, Personality Types, Decision-Making, Rational Decision-Making, Intuitive Decision-Making

Kayserili, M. (2025). The Effect of Enneagram Personality Types on Rational and Intuitive Decision-Making Styles, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 14(2), 1007-1027. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1655904>

Date of Submission	11.03.2025
Date of Acceptance	16.06.2025
Date of Publication	30.06.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

Giriş

Karar verme, bireylerin çeşitli seçenekler arasından uygun olanı seçmelerine olanak tanıyan temel bir beceri veya araçsal bir yetenek olarak tanımlanabilir (Crivelli vd., 2024, s.1). Karar verme, değerlendirici ve yargılayıcı aşamalardan oluşan bir süreç sonucunda ortaya çıkar ve alternatiflerden birini seçmekle sonuçlanır (Chatoupis, 2007, s.195; Nutt, 1979, s.77; Simon, 1976, s.1). Değerlendirme, alternatiflerin özelliklerini açıklar ve ele alınan her alternatifin değerini tanımlamak için nicel bir endeks sağlayabilir. Alternatif eylem yolları arasında seçim yapmak, değerlendirme aşamasında ulaşılan bilgileri tartmak ve elemek için yargılayıcı süreçler kullanılır (Nutt, 1979, s.77-78).

Karar verme stili ise karar verme sürecinde bireyin nasıl bir yaklaşım benimsediğini ifade eder (Eser, 2022, s.148). Başka bir deyişle analitik veya etkileşimli ilkelerin, karar alma sürecinin değerlendirme ve yargılama aşamalarını yürütmek için nasıl kullanıldığını açıklar (Nutt, 1979, s.78). Karar verme süreci karmaşık bir yapıya sahiptir ve birçok değişken tarafından etkilenebilir (Tekin ve Ehtiyar, 2010, s.3395). Benzer şekilde bireylerin öğrenmelerine ve deneyimlerine bağlı olarak şekillenen (Nas, 2010, s.44; Driver vd., 1990, s.3; Nutt, 1979, s.85) karar verme stilleri de literatür incelendiğinde (Cardona-Isaza vd., 2025; Covin vd., 2025; Kim vd., 2025; Svenson vd., 2024; Uysal ve Özsan, 2024; Totan vd., 2023; Aybar, 2022; Özüren, 2022; Karamanlioğlu ve Basım, 2022; Tatlılioğlu, 2014) görüleceği üzere birçok değişken tarafından etkilenmektedir. Karar verme stilleri üzerinde etkisi olan değişkenlerden biri de kişilik özellikleri/tipleridir (Ambawatta ve Singh, 2024; Crivelli vd., 2024; Yalçın, 2015).

Karar verme stilleri ve kişilik tipleri arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar (Aydemir Dev ve Bayram Arlı, 2025; Ambawatta ve Singh, 2024; Crivelli vd., 2024; Kalı Soyer vd., 2021; Durmuş, 2019; Güvendi vd., 2018; Helvacı vd., 2017; Eroğlu, 2016; Yalçın, 2015; Tatlılioğlu, 2010) incelendiğinde bu çalışmaların büyük çoğunluğunun kişilik tiplerini Beş Faktör Kişilik Kuramı, Eysenck Kişilik Ölçeği ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kapsamında ele aldığı görülmektedir. Kişilik tiplerine farklı bir bakış açısı getiren, son dönemde ekip oluşturma, liderlik geliştirme programları (Anand ve Mishra, 2022, s.104), iş yeri tutumlarının tespiti, insan kaynakları ve kariyer planlamada (Sutton vd., 2013, s.234) kullanımı giderek artan Enneagram kişilik modeli kullanılarak yapılan çalışmaların (Wang vd., 2019; Kim vd., 2016) ise oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın, kişilik tiplerinin sınıflandırmasında kabul görmüş ve yaygın bir şekilde kullanılan sınıflandırmalara alternatif olabilecek potansiyeldeki, Enneagram kişilik modelinin;

1. Kullanımının yaygınlaşmasına,
2. Konuya ilişkin literatürün gelişmesine ve
3. Kişilik tiplerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisinin anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Literatür Taraması

Enneagram Kişilik Modeli

Gündelik hayatta ve akademik yazında sıkça kullanılan ve uzun zamandır üzerinde çalışılan kişiliğin, literatür incelendiğinde görüleceği üzere, bir çok tanımı vardır.

Örneğin Santrock (2018, s.132) tarafından bireyin dünyaya uyum sağlama biçimini karakterize eden ayırt edici düşünceleri, duyguları ve davranışları şeklinde tanımlanan kişilik, Weinberg ve Gould (2019, s.29) tarafından bireyleri benzersiz yapan özellikler veya özelliklerin karışımı şeklinde tanımlanmıştır. Kişilik tanımlarında vurgulanan unsurlar ve bu tanımların ortak noktaları dikkate alındığında kişiliğin; bireyi diğerlerinden farklı kılan, bireye özgü, tutarlı ve yapılandırılmış özellikler bütünü olarak tanımlanması mümkündür. Kişilik tipleri ise benzer özelliklere sahip olan bireyleri içeren kategorilerdir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2012, s.2-3, s.79-80).

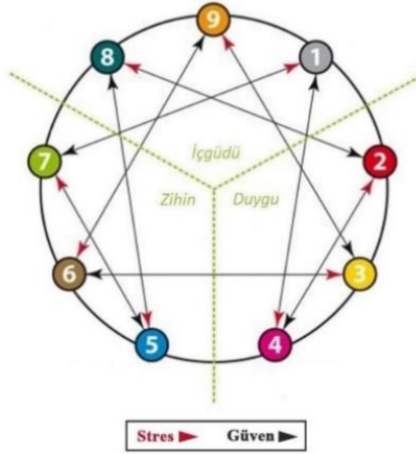
Kişilik tiplerinin kategorize edildiği kişilik modellerinden biri de Enneagram'dır. Enneagram sözcüğü Yunanca "dokuz" anlamındaki "ennea" ve "noktalar" anlamındaki "grammos" sözcüklerinin birleşimiyle ortaya çıkmıştır (Palmer, 2014, s.25). Dokuz köşeli yıldızla sembolize edilen Enneagram, dokuz farklı tipe dayanan ve bu tiplerin düşünme, hissetme ve eyleme geçme kalıbından oluşan bir kişilik modelidir (Tlemsani vd., 2023, s.1; Anand ve Mishra, 2022, s.103; Daniels ve Price, 2016, s.15). Enneagram kişilik modelinin öncelikli kullanım alanı bireyseldir. Bu bağlamda Enneagram bireye kendini tanıma ve dönüştürme sürecinde, kişisel gelişim ve öz farkındalık için çeşitli araçlar sunar. Enneagramın diğer kullanım alanı ise başkalarını anlamak ve onlarla çalışmaktır. Bu anlamda Enneagram insanları tanıyarak farklı düşünce, duygu ve davranışları anlamlandırıp bireye nesnel bakış açısı kazandırmak için kullanılır (Anand ve Mishra, 2022, s.103; Riso ve Hudson, 2018, s.14-15). Enneagram; genellikle farkındalık, meditasyon ve bilişsel-davranışçı terapi gibi diğer araçlar ve yaklaşımlarla birlikte kullanılır. Ayrıca, bireylerin ve grupların birbirlerinin güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi anlamalarına ve bunlarla çalışmalarına yardımcı olabileceği için ekip oluşturma ve liderlik geliştirme programlarında da yaygın olarak kullanılır (Anand ve Mishra, 2022, s.104).

Enneagram insan zihninin, bilincinin ve bilinç dışının tamamını ifade eden insan psişesinin üç temel bileşenine (duygu, zihin, içgüdü) işaret eder (Riso ve Hudson, 2020, s.61). Duygular, belirli fiziksel ve sosyal zorluklara ve fırsatlara tepki olarak ortaya çıkan epizodik, nispeten kısa süreli, biyolojik temelli algı, deneyim, fizyoloji, eylem ve iletişim örüntüleridir (Keltner ve Gross, 1999, s.468). Tanımdan da anlaşılacağı üzere duygunun, davranışlar (eylem ve iletişim), öznel duygular (deneyim), düşünceler (algı) ve fizyoloji olmak üzere dört bileşeni vardır. Bu bileşenler, tetikleyici (uyarıcı) bir olay meydana geldikten sonra değişir. Tetikleyici (uyarıcı) olay, bu dört bileşendeki değişiklikleri harekete geçiren durumsal nedendir. Tetikleyici (uyarıcı) olay, benliğin dışında (çevresel) olabileceği gibi içsel de olabilir (Yarwood, 2022, s.10). Doğumdan itibaren sosyal ve kültürel etkilerle şekillenen zihin ise beynin bir bütün olarak çevreyle sürekli etkileşimine (bir şeyi algılamak, hatırlamak, istemek, hedeflemek vb.) dayanan bir ilişki kurma sürecidir. Zihin bir nesne veya durum değildir. Dolayısıyla herhangi bir yerde konumlandırılmaz; beyin, beden ve çevre arasında dağılmıştır. Fakat algı ve eylemlere aracılık eden beyin ve beyin yapıları, zihinsel olgular açısından önemlidir ve zihinsel süreçlerde merkezi bir rol üstlenir (Fuchs, 2002, s. 261-262). İçgüdü, bir türün hayatta kalması için gerekli olan önceden programlanmış eğilimlerdir. Dolayısıyla içgüdülerin hayatta kalmak için gerekli olan önceden programlanmış eğilimler tarafından yönetildiğini ve aynı zamanda bir davranış repertuarı sağladığı söylenebilir (Gerrig ve Zimbardo, 2016, s.342).

Enneagram teorisine göre bu üç bileşen (duygu, zihin, içgüdü) insan bedenindeki "Merkezlerle" bağlantılı olup kişilik fiksasyonu ise özünde bu merkezlerden birisi ile

ilişkilidir. Bundan dolayı Enneagram her biri üç tipi içeren, üç merkez üzerine inşa edilmiştir (Riso ve Hudson, 2020, s.61-62). Bu merkezlerden biri Tip-2, Tip-3 ve Tip-4'ü içeren “Duygu” merkezidir. Bu merkezdeki tipler “Kalp” üçlüsü olarak adlandırılır. Kalp üçlüsünde yer alan tipler duygusal, hassas ve empatik olma eğilimindedir. Bu tipleri sevgi ve bağlanmaya duydukları ihtiyaç yönlendirir. Değerli hissetmek için genellikle başkalarından onay ararlar. Bir diğer merkez ise Tip-5, Tip-6 ve Tip-7'yi içeren “Zihin/Düşünce” merkezidir. Bu merkezdeki tipler “Baş” üçlüsü olarak adlandırılır. Baş üçlüsünde yer alan tipler analitik, mantıksal ve beyinsel olma eğilimindedir. Bu tipleri, bilgiye ve anlayışa duydukları ihtiyaç yönlendirir. Cevapları bulmak için genellikle kendi zihinlerine çekilirler. Son merkez ise Tip-8, Tip-9 ve Tip-1'i içeren “İçgüdü/Hareket” merkezidir. Bu merkezdeki tipler “Bağırsak” üçlüsü olarak adlandırılır. Bağırsak üçlüsünde yer alan tipler içgüdüsel, kararlı ve eyleme yönelik olma eğilimindedir. Bu tipleri, kontrol ve özerkliğe duydukları ihtiyaç yönlendirir. Karar almak için genellikle içgüdülerine güvenirlir (Anand ve Mishra, 2022, s.104; Riso ve Hudson, 2020, s.63-72).

Enneagram modeline göre bireyler dış dünyayla etkileşime girmeleri, çatışma durumlarına yanıt vermeleri ve stresi yönetmeleri için onları yönlendiren ve etkileyen baskın bir kişilik tipine sahiptirler (Tlemsani vd., 2023, s.1). Aynı zamanda tiplerin her birinin stres ve güven anlarında kendine özgü temel bir motivasyonu, korkusu, arzusu ve savunma mekanizması vardır (Anand ve Mishra, 2022, s.103; Alexander ve Schnipke, 2020, s.2). Bundan dolayı tipler hem tahmin edilebilir bir davranış örüntüsüne sahiptirler (Alexander ve Schnipke, 2020, s.2) hem de temel olarak birbirinden ayrışır. Ancak tipler aralarındaki dinamik ilişkiler nedeniyle birbiriyle yakından bağlantılıdır. (Tlemsani vd., 2023, s.1; Daniels ve Price, 2016, s.29). Tipler arasındaki dinamik ilişkiler Şekil 1’de aktarılmıştır.

Şekil 1. Enneagram Sembolü (PLI, 2025).

Enneagram modeline göre birey; temel kişilik tipi, kanat tipi, stres ve güven hattı olmak üzere dört tarzın etkisindedir (Riso ve Hudson, 2020, s.83-89). Çember çizgisinin üzerinde yer alan sayıların her biri bir tipi temsil etmektedir. Çemberin içerisindeki üçgeni oluşturan Tip 3, 6 ve 9 merkezlerin ana tipleridir. Her tip bir merkezde yoğunlaşmaktadır fakat üç merkezle de ilişkilidir ve oklar hangi tipler arasında ilişkilerin olduğunu göstermektedir (Maitri, 2018, s.47-49; Riso ve Hudson, 2018, s.24-31). Diyagramdaki siyah oklar tipin güven yönünü, kırmızı oklar stres yönünü temsil eder. Güven yönü pozitif olarak yorumlanır ve bir tipin büyüme deneyimlediğinde nasıl davrandığını temsil eder. Buna karşılık, stres yönü negatif olarak yorumlanır. Bir tipin stres altında veya zor zamanlarda nasıl davrandığını ortaya koyar. Sembolde görülebilecek bir diğer yön, bireyin baskın tipinin sağındaki ve solundaki sayılardır. Bunlara kanat tipler denir. Örneğin, Tipi 9 olan bir bireyin, kanat tipi Tip-1 veya Tip-8'dir. Bu Tip-9'un Tip-1 ve Tip-8'in tarzlarından etkilendiği anlamına gelir (Riso ve Hudson, 2018, s.32-34; Daniels ve Price, 2016, s.29-30; Palmer, 2014, s.63-64). Enneagram kişilik tiplerinin temel kişilik özellikleri ve karar verme davranışlarına dair bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Enneagram Kişilik Tiplerinin Özellikleri

Tip	Temel Özellikler	
Duygu Merkezli Tipler	Tip-2	Kişilik Özellikleri: Başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar, sevilmek isterler. Hayatlarındaki insanları ve olayları düzenlemek için çaba sarf ederler.
		Karar Verme: İkiler, karar verirken duygularına ve kararın başkalarıyla olan ilişkileri üzerindeki etkisine önem verirler.
	Tip-3	Kişilik Özellikleri: Hayatlarını başkalarının saygısını ve hayranlığını kazanmak, belirli hedeflere ulaşmak ve başarılı görünmek için düzenlerler.
		Karar Verme: Üçler, karar verirken artıları ve eksileri hızlıca değerlendirir ve hemen harekete geçerler.
	Tip-4	Kişilik Özellikleri: İçsel benlikleriyle derin bir bağ kurmayı arzulurlar, duygularını özgün bir biçimde ifade ettiklerinde kendilerini daha canlı hissederler.
		Karar Verme: Dörtler, karar verirken sezgilerini kullanarak iyi düşünülmüş ve değerlere dayalı kararlar alma eğilimindedirler.
Zihin Merkezli Tipler	Tip-5	Kişilik Özellikleri: Bilgiye ve öğrenmeye susamışlardır. Başkalarıyla ilişkilerini asgari düzeyde tutmanın bir yolu olarak duygusal kopukluğu kullanırlar.
		Karar Verme: Beşler, karar verirken konuyla ilgili tüm gerçekleri araştırır ve analiz eder, ardından mantıklı ve ayrıntılı bir şekilde gerekçelendirilmiş kararlar alırlar.
	Tip-6	Kişilik Özellikleri: Endişelenmeye yatkındırlar ve bir şeylerin ters gitmesi durumunda kendilerini hazır hissetmek için en kötü durum senaryolarını yazarlar.
		Karar Verme: Altılar, karar verirken en kötü senaryolar da dâhil olmak üzere tüm olası kararların etkilerini düşünürler.
	Tip-7	Kişilik Özellikleri: Yeni fikirlerin, insanların ve deneyimlerin heyecanını arzulayıp acıdan kaçınırlar. Tüm seçeneklerin açık olduğu ayrıntılı gelecek planları yaparlar.
		Karar Verme: Yediler, karar verirken olası kararlar için birden fazla seçenek üretirler.

Tip		Temel Özellikler
İçgüdü/Beden Merkezli Tipler	Tip-8	Kişilik Özellikleri: Olayları kontrol altında tutmayı sever, gerçeğin peşinden giderler. Önemli şeyler yapmak isterler ve zafiyetlerini gizlemeye çalışırlar.
		Karar Verme: Sekizler, karar verirken anlık ve içgüdülerine dayalı kararlar vermekten korkmazlar.
	Tip-9	Kişilik Özellikleri: Uyum, barış ve karşılıklı saygı ararlar; çatışmadan, gerilimden ve husumetten hoşlanmazlar.
		Karar Verme: Dokuzlar, karar verirken farklı bakış açılarını ve alternatifleri dinler, ardından alınan geri bildirimlere dayanarak bir uzlaşmaya varırlar.
	Tip-1	Kişilik Özellikleri: Mükemmel bir dünya arayışındadırlar. Hem kendilerini hem de çevrelerindeki herkesi ve her şeyi geliştirmek için gayret ederler.
		Karar Verme: Birler, karar verirken önce içgüdülerini ve ardından içgüdüsel tepkilerini kontrol etmek için akıllarını kullanırlar.

Kaynaklar: Stanley, 2020; Kim vd., 2016, s.209.

Karar Verme Stilleri

Karar vermek, alternatifler arasından seçim yapmaktır ve bir sürecin sonucunda ortaya çıkan bir davranıştır (Chatoupis, 2007, s.195; Simon, 1976, s.1). Karar verme stili ise karar vermesi gereken bireyin, sergilediği öğrenilmiş ve alışkanlık haline gelmiş davranışlarıdır (Scott ve Bruce, 1995, s.820) ve karar verme sürecinde bireylerin nasıl bir yaklaşım benimsediğini ifade etmektedir (Eser, 2022, s.148). Bir diğer deyişle karar verme stili, bireylerin karar almalarının tipik biçimini yansıtır (Hamilton vd., 2016, s.523) ve bireysel öğrenme ve tecrübelerinin sonucunda ortaya çıkmaktadır (Nutt, 1979, s.85). Bu bağlamda karar verme stilini, karar vermenin öğrenilmiş alışkanlığı şeklinde ifade etmek mümkündür (Driver vd., 1990, s.3). Dolayısıyla karar verme stilinin, öğrenilebilir ve alışkanlık haline gelebilen bir davranış olduğu söylenebilir (Nas, 2010, s.44). Ancak karar verme stili sadece öğrenme, alışkanlıklar ve bazı düşünme pratiklerini yansıtmaz. Karar verme stili aynı zamanda temel öz değerlendirmeyi, niyetleri başlatma ve sürdürme becerisini (yani öz düzenlemeyi) de içerir (Thunholm, 2004, s.931).

Karar verme stillerini ele alan çalışmalar incelendiğinde, karar verme sürecini etkileyen çok fazla değişkenin olması ve sürecin karmaşık yapısı nedeniyle içerik açısından büyük ölçüde benzerlik gösteren ancak detaylarda ayrılan birçok farklı karar verme stili sınıflandırması ortaya çıkmaktadır. (Tekin ve Ehtiyar, 2010, s.3399). Örneğin Melbourne Karar Verme Ölçeğinde karar verme stilleri dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stili olarak sınıflandırılırken (Mann vd., 1998); Genel Karar Verme Stili Ölçeğinde mantıklı, sezgisel, bağımlı, çekingen ve anlık karar verme stili olarak sınıflandırılmıştır (Scott ve Bruce, 1995). Driver vd. (1990, s.12) tarafından yapılan çalışmada ise karar verme stilleri kararlı, esnek, hiyerarşik, bütünleştirici ve sistemik stil olarak sınıflandırılmıştır. Hamilton vd. (2016) tarafından geliştirilen ve bu çalışmada kullanılan ölçekte ise karar verme stilleri akılcı ve sezgisel karar verme stili olarak ele alınmıştır.

Akılcı karar verme stili karar verilmesi gereken durumla ilgili araştırma ve inceleme yapılarak en uygun alternatifin seçilmesini ifade eder (Pekdoğan, 2024, s.324; Tatlıoğlu, 2014, s.154). Bu stili kullanan bireyler isabetli kararlar vermek için seçenekleri araştırırlar,

olasılıkları tarafsız bir şekilde değerlendirirler ve dikkatli tutumlar sergilerler. Akılcı karar verme stili bilgi girişinin en üst düzeyde olduğu stildir (Nas, 2010, s.55-57; Tatlıoğlu, 2014, s.154). Fakat günümüzün hızlı değişen dünyasında bu karar verme stilini kullanmak, karar vericiler üzerinde önemli bir zaman baskısının oluşmasına neden olabilir. Bunun yanı sıra her zaman yeterli ve doğru bilgiye erişmek de mümkün olmayabilir ve detaylı araştırmalar karar vermenin maliyetini önemli oranda artırabilir (Sinclair ve Ashkanasy, 2005, s.354).

Sezgisel karar verme stili, bireylerin analizler veya detaylı değerlendirmeler olmaksızın, içgüdülerine ve hislerine dayanarak karar vermesidir (Pekdoğan, 2024, s.324; Sinclair ve Ashkanasy, 2005, s.354-356). Bilinç dışı bir algılama olan sezgi (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2012, s.82), geçmiş deneyimlerin ve öğrenilmiş bilgilerin bilinç dışında işlenmesi sonucu ortaya çıkan bir içgördür. Bu içgörü, bireyin bir durum hakkında ani bir anlayış geliştirmesine ve buna uygun bir karar vermesine olanak tanır (Sinclair ve Ashkanasy, 2005, s.354-356). Bu stili kullanan bireylerde duygusal faktörler baskındır, bilgi toplama ve mantıksal değerlendirmeler yapma eğilimi vardır (Nas, 2010, s.55). Fakat bu karar verme stili, özellikle zaman baskısı altında veya karmaşık durumlarda, hızlı ve etkili çözümler üretme potansiyeline sahiptir. Bu stil kullanılarak verilen kararların etkili olabilmesi için bireyin karar verilen konuda yeterli uzmanlık bilgisine ve deneyimine sahip olması kritik faktördür (Dane ve Pratt, 2007, s.40-43).

Geleneksel eğilimler, karar alma stillerinden birinin kullanımına odaklıdır. Fakat bu stillerin avantajları ve dezavantajları vardır. Bu nedenle bu stillerden birini kullanmak yerine, her iki stilin entegrasyonunu içeren ve daha etkili sonuçlar üretme olasılığı olan karma stillerin kullanımı önerilmektedir (Batool, Riaz ve Riaz, 2015, s.147).

Yöntem

Araştırma Modeli ve Soruları

Araştırmada nicel araştırma yöntem ve tekniklerinden nedensel karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Özellikle sosyal bilimlerde sıkça kullanılan nedensel karşılaştırma yöntemi, neden sonuç ilişkisini inceleyen bir araştırma yöntemidir. Araştırmacılar bu yöntemi kullanarak iki veya daha fazla değişken arasındaki neden sonuç ilişkilerini, bir durumun ya da olayın nedenlerini, bu nedenler üzerinde etkisi olan değişkenleri ya da bir etkinin sonuçlarını anlamaya çalışırlar. Değişkenler arasındaki etkileşimi ve nedensel bağlantıları belirlemek için ise çeşitli istatistiksel teknikler kullanılır. Bu yöntem neden sonuç ilişkilerini daha derinlemesine anlamak için güçlü bir araçtır (Büyüköztürk vd., 2013, s.189).

Bu araştırmada Enneagram kişilik tiplerinin akılcı ve sezgisel karar verme stilleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın soruları aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

1. Enneagram kişilik tipleriyle karar verme stilleri (akılcı, sezgisel) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Enneagram kişilik tiplerinin karar verme stilleri (akılcı, sezgisel) üzerinde etkisi var mıdır?

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde bulunan bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören lisans ve ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sisteminden alınan rapora göre bu üniversitede 9.101'i lisans, 3.728'i ön lisans olmak üzere toplam 12.829 öğrenci öğrenim görmektedir (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2025). Homojen yapıdaki kitle üzerinden aşağıdaki formül kullanılarak, oran tahmini yöntemi ile örneklem hesabı yapılmıştır (Özdemir vd., 2024).

$$n = \frac{N \cdot p \cdot q \cdot Z_{\alpha/2}^2}{(N-1) \cdot d^2 + Z_{\alpha/2}^2 \cdot p \cdot q} = \frac{12829 \cdot 0.5 \cdot 0.5 \cdot (1.96)^2}{(12829-1) \cdot (0.05)^2 + 0.5 \cdot 0.5 \cdot (1.96)^2} = \frac{12320.97}{33.03} \cong 373$$

(n: Örneklem büyüklüğü, N: Evren büyüklüğü, $Z_{\alpha/2}$ = 0,05 anlamlılık düzeyinde Z tablo değeri, d: duyarlılık, p*q: homojen yapıdaki kitle oranına ilişkin varyans)

Yukarıda aktarılan örneklem hesabı dikkate alındığında, araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği için en az 373 öğrenciye ulaşılması gerekmektedir. Bu değer dikkate alınarak 375 öğrenci örnekleme dâhil edilmiştir. Araştırma verileri İstanbul Kültür Üniversitesi Etik Kurulunun 15.02.204 tarih ve 2024/41 sayılı kararı sonrasında 28.02.2024-10.01.2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaşları 18 ile 27 arasında değişmekte olup ortalaması $21,25 \pm 2,08$ ve medyanı 21 yıldır. Katılımcıların %51,47'si (n=193) kadın, %48,53'ü (n=182) erkektir. Katılımcıların %89,07'si (n=334) iktisadi ve idari bilimler fakültesi, %1,60'ı (n=6) eğitim fakültesi, %9,33'ü (n=35) meslek yüksekokulunda öğrenim görmektedir. Katılımcıların %46,67'si (n=175) uluslararası ticaret ve finansman, %22,19'ü (n=83) iktisat, %17,33'ü (n=65) işletme, %10,93'ü (n=41) lojistik, %0,27'si (n=1) uluslararası ilişkiler, %0,53'ü (n=2) okul öncesi öğretmenliği, %1,07'si (n=4) Türkçe öğretmenliği, %0,80'i (n=3) girişimcilik bölümlerinde öğrenim görmektedir.

Örneklem oluşturulurken basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem kolay, uygulanabilir ve evrendeki her bir birimin eşit seçilme şansına sahip olmasını sağlayarak temsil edici bir örneklem elde etme potansiyeli yüksek bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2013, s.85).

Veri Toplama Araçları

Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği

Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği, Taştan (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 44 maddeden oluşan 7'li Likert tipi (6. Kesinlikle Evet, 5. Evet, 4. Kısmen Evet, 3. Ne Evet Ne Hayır, 2. Kısmen Hayır, 1. Hayır, 0. Kesinlikle Hayır) bir ölçektir. Ölçeğin Tip-1, Tip-2, Tip-3, Tip-4, Tip-5, Tip-6, Tip-7, Tip-8 ve Tip-9 olmak üzere 9 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa değeri 0,839, Split-Half değeri birinci bölüm için 0,817, ikinci bölüm için 0,757 olarak hesaplanmıştır. Guttman Split-Half katsayısı ise 0,520 olarak hesaplanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçları, dokuz alt boyutun toplam varyansın %60'ından fazlasını açıkladığını göstermektedir. Farklı kişilik tiplerini tespit etmek için kullanılan ölçeğin ortalama duyarlılığı (%82,8) ve özgüllüğü (%97,8) yüksektir. Özgüllük tüm alanlar için %94'ün üzerindeyken, Tip-4 kişilik tipi için duyarlılık %66,7'dir.

Bu araştırma kapsamında toplanan veriler kullanılarak DFA yapılmıştır. DFA sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği standardize katsayı değerleri (0,18-0,96) arasındadır ve bütün maddelerin anlamlı olduğu söylenebilir ($p<0,01$). Ölçeğin tamamı için Cronbach's alpha değeri 0,864 olarak hesaplanmıştır ve Enneagram kişilik tipleri ölçeğine verilen cevapların tutarlılığının yüksek olduğu söylenebilir. Enneagram kişilik tipleri ölçeğine ilişkin DFA modeli uyum indeksi değerleri; *Chi-square/df*(*cmin/df*)(2,78), *CFI*(0,93), *NNFI*(0,92), *IFI*(0,93) ve *RMSEA*(0,069) şeklindedir. Çokluk vd. (2012, s.271-272)'ne göre bu değerler iyi uyum sınırları içindedir ve modelin geçerli olduğu söylenebilir.

Akılci ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeği

Hamilton vd. (2016) tarafından geliştirilen Akılci ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Türkçeye uyarlaması İme vd. (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçek 10 maddeden oluşan 5'li Likert tipi (5. Her Zaman, 4. Sıklıkla, 3. Ara Sıra, 2. Nadiren, 1. Hiçbir Zaman) bir ölçektir. Ölçeğin Akılci Karar Verme ve Sezgisel Karar Verme olmak üzere 2 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa değeri 0,80, akılci karar verme alt boyutu için 0,90 ve sezgisel karar verme alt boyutu için 0,85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı için test-tekrar test korelasyon değeri ise 0,86 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırma kapsamında toplanan veriler kullanılarak DFA yapılmıştır. DFA sonuçlarına göre Akılci ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeği standardize katsayı değerleri (0,68-0,93) arasındadır ve bütün maddelerin anlamlı olduğu söylenebilir ($p<0,01$). Ölçeğin tamamı için Cronbach's alpha değeri 0,655 olarak hesaplanmıştır ve Akılci ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeğine verilen cevapların tutarlılığının oldukça iyi olduğunu göstermektedir. Ölçeğe ilişkin DFA modeli uyum indeksleri değerleri; *Chi-square/df* (*cmin/df*) (2,62), *CFI* (0,99), *NNFI* (0,98), *IFI* (0,99) şeklindedir. Bu değerler (Çokluk vd., 2012, s.271-272) iyi uyum sınırları içindedir ve modelin geçerli olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizi için SPSS 22.0 ve LISREL 8.7 paket programları kullanılmıştır. Çalışmada, öncelikle tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler kullanılarak ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliği kontrol edildikten sonra Yapısal Eşitlik Modeliyle belirlenen modelin hipotezleri test edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle ($p<0,001$), araştırma modeli test edilirken "robust maximum likelihood" yöntemi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman's (rho) korelasyon analizi kullanılmıştır. Sonuçlar %95-%99 güven aralığında, $p<0,05$, $p<0,01$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular

Enneagram Kişilik Tipleriyle Karar Verme Stilleri (Akılci ve Sezgisel) Arasındaki İlişki

Araştırmanın birinci sorusuna cevap vermek üzere Enneagram kişilik tipleriyle karar verme stilleri (akılci, sezgisel) arasındaki ilişki Korelasyon Analiziyle test edilmiştir. Sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	Ort. ± SD	Spearman	Tip 1	Tip 2	Tip 3	Tip 4	Tip 5	Tip 6	Tip 7	Tip 8	Tip 9	Akılca	Sezgisel
Tip 1	4,35 ± 1,13	r P	1,000	0,200 **	0,452 **	0,320 **	0,461 **	0,062 0,228	0,231 **	0,359 **	0,048 0,352	0,420 0,000	-0,086 0,097
Tip 2	4,31 ± 1,19	r P		1,000	0,303 **	0,331 **	0,236 **	-0,022 0,670	0,334 **	0,208 **	0,345 **	0,004 0,940	0,192 **
Tip 3	4,21 ± 0,98	r P			1,000	0,250 **	0,354 **	-0,164 **	0,436 **	0,582 **	0,093 0,071	0,408 0,000	-0,040 0,444
Tip 4	3,55 ± 1,21	r P				1,000	0,294 **	0,179 **	0,175 **	0,159 **	0,311 **	0,028 0,588	0,216 **
Tip 5	3,84 ± 0,94	r P					1,000	0,127 0,014	0,205 **	0,356 **	0,107 0,039	0,304 0,000	-0,001 0,984
Tip 6	2,90 ± 1,24	r P						1,000	-0,259 **	-0,236 **	0,149 **	0,056 0,276	-0,013 0,803
Tip 7	3,99 ± 1,21	r P							1,000	0,403 0,000	0,076 **	-0,040 0,435	0,097 0,062
Tip 8	4,14 ± 1,03	r P								1,000	-0,105 0,042	0,156 0,002	0,016 0,750
Tip 9	3,31 ± 1,31	r P									1,000	0,051 0,325	0,100 0,053
Akılca	20,49 ± 3,46	r P										1,000	-0,296 0,000
Sezgi	16,85 ± 4,62	r P											1,000

**p<0,01, *p<0,05

Tablo 2'ye göre Tip-1, Tip-3, Tip-5 ve Tip-8 kişilik tipleriyle akılcı karar verme stili arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler vardır ($p<0,01$). Tip-2 ve Tip-4 kişilik tipleriyle ise sezgisel karar verme stili arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler vardır ($p<0,01$).

Enneagram Kişilik Tiplerinin Karar Verme Stilleri (Akılcı ve Sezgisel) Üzerindeki Etkisi

Araştırmanın ikinci sorusuna cevap vermek üzere Enneagram kişilik tiplerinin karar verme stilleri (akılcı, sezgisel) üzerindeki etkisi Yapısal Eşitlik Modeliyle test edilmiştir. Sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Yapısal Eşitlik Modeli Sonuçları

Yol	B	Standart Hata	t	p	R ²
Tip-1 → Akılcı	0,46	0,23	2,00	0,045	0,62
Tip-2 → Akılcı	-1,13	0,54	-2,09	0,036	
Tip-3 → Akılcı	0,71	0,21	3,41	0,000	
Tip-4 → Akılcı	0,15	0,23	0,66	0,509	
Tip-5 → Akılcı	0,22	0,30	0,75	0,453	
Tip-6 → Akılcı	0,17	0,16	1,06	0,289	
Tip-7 → Akılcı	-0,024	0,17	-0,14	0,888	
Tip-8 → Akılcı	-0,36	0,35	-1,03	0,303	
Tip-9 → Akılcı	0,71	0,36	1,99	0,046	
Tip-1 → Sezgisel	-0,35	0,32	-1,08	0,280	0,45
Tip-2 → Sezgisel	1,86	1,19	1,57	0,116	
Tip-3 → Sezgisel	-0,31	0,30	-1,04	0,298	
Tip-4 → Sezgisel	-0,33	0,46	-0,71	0,477	
Tip-5 → Sezgisel	0,041	0,41	0,10	0,920	
Tip-6 → Sezgisel	-0,19	0,24	-0,78	0,435	
Tip-7 → Sezgisel	-0,34	0,32	-1,07	0,284	
Tip-8 → Sezgisel	-0,080	0,55	-0,14	0,888	
Tip-9 → Sezgisel	-0,97	0,77	-1,27	0,204	

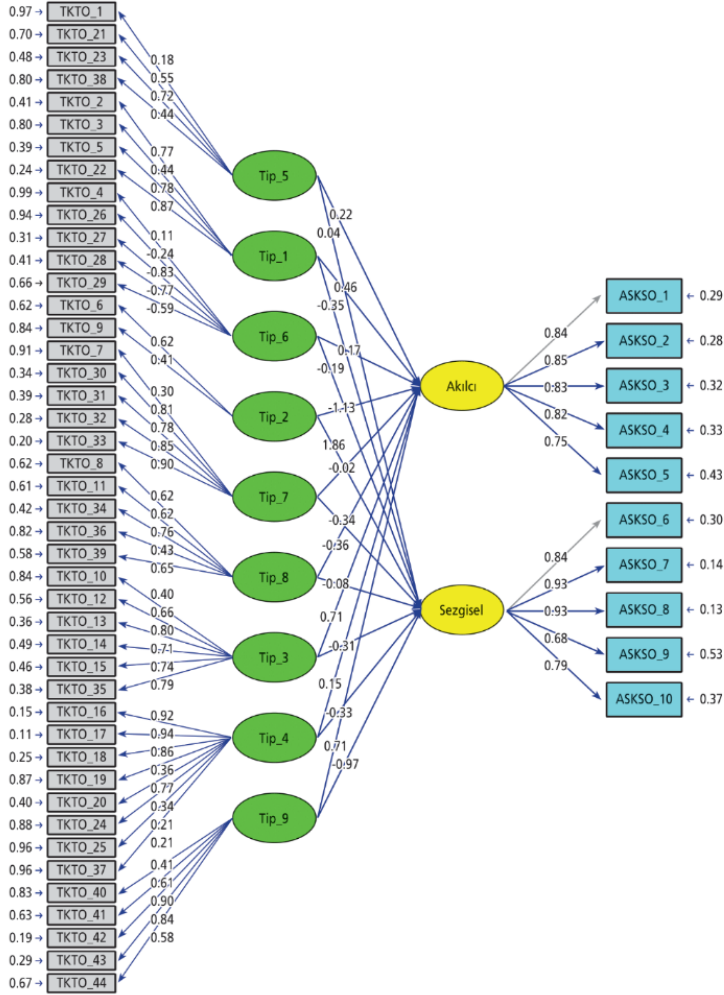
**p<0,01, *p<0,05

Araştırma modeline göre, Enneagram kişilik tiplerinin sezgisel karar verme stili üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı söylenebilir ($p>0,05$). Tip-4, Tip-5, Tip-6, Tip-7 ve Tip-8, kişilik tiplerinin akılcı karar verme stili üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı söylenebilir ($p>0,05$). Fakat Tip-1 ($B= 0,46$; $p<0,05$), Tip-2 ($B= -1,13$; $p<0,05$), Tip-3 ($B= 0,71$; $p<0,01$) ve Tip-9 ($B= 0,71$; $p<0,05$) kişilik tiplerinin akılcı karar verme stili üzerinde anlamlı etkisinin olduğu söylenebilir. $R^2=0,62$ olduğu için; Tip-1, Tip-2, Tip-3 ve Tip-9 kişilik tiplerinin akılcı karar verme stilini %62 oranında açıkladığı söylenebilir. Modele ilişkin yol diyagramı Şekil 2’de, uyum indeksleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Uyum İndeksleri

Uyum Ölçütleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 \leq \chi^2/df \leq 3$	2,86
GFI	$0,95 \leq GFI \leq 1$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	0,91
CFI	$0,95 \leq CFI \leq 1$	$0,90 \leq CFI \leq 0,95$	0,91
NNFI	$0,95 \leq NNFI \leq 1$	$0,90 \leq NNFI \leq 0,95$	0,91
IFI	$0,95 \leq IFI \leq 1$	$0,90 \leq IFI \leq 0,95$	0,91
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	0,071

Tablo 4’teki sonuçlarına göre modelin uyum indeks değerleri $\chi^2/df(2,86)$, $GFI(0,91)$, $CFI(0,91)$, $NNFI(0,91)$, $IFI(0,91)$, $RMSEA(0,071)$ şeklindedir. Bu değerler (Çokluk vd., 2012, s.271-272) kabul edilir ve iyi uyum sınırları içinde yer almaktadır. Bu nedenle modelin geçerli olduğu söylenebilir.

Şekil 2. Yapısal Eşitlik Modeli Yol Diyagramı

Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada Enneagram kişilik tipleriyle akılcı karar verme stili (Tip-1, Tip-3, Tip-5, Tip-8) ve sezgisel karar verme stili (Tip-2, Tip-4) arasında ilişki olduğu; kişilik tiplerinin (Tip-1, Tip-2, Tip-3, Tip-9) akılcı karar verme stili üzerinde etkisi olduğu ve bu tiplerin akılcı karar verme stilini %62 oranında açıkladığı fakat Enneagram kişilik tiplerinin sezgisel

karar verme stili üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Ulaşılan bu sonuçların Wang vd. (2019, s.266) ile Kim vd. (2016) tarafından yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçları destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Wang vd. (2019) tarafından büyük çoğunluğu lisans ve lisansüstü düzeyde eğitime sahip 347 kişinin katılımıyla yapılan araştırmada içgüdü ve duygu merkezli tipler ile karar alma stilleri arasında ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kim vd. (2016, s.222) tarafından 421 lisans öğrencisinin katılımıyla yapılan araştırmada katılımcıların satın alma karar verme stillerinin Enneagram kişilik tiplerine göre farklılaştığı ve katılımcıların satın alma kararı verme stilleri ile Enneagram kişilik tipleri arasında ilişkinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar Enneagram kişilik modelinin teorik içeriği ile de açıklanabilir niteliktedir. Enneagram kişilik modeline göre Tip-2, Tip-3 ve Tip-4 duygu merkezli tiplerdir. Duygu merkezli tipler güçlü ve hassas hislere sahiptirler (Wang vd., 2019, s.68). Tip-2 sezgili, duygusal ve iyimser olma eğilimindedir. Tip-3 başarı ve hedef odaklı, faydacı, azimli, mükemmelliği arzulayan, kendisini performans ve başarı ile tanımlayanıdır. Tip-4 hassas, içe dönük, özgün ve içsel deneyimine dayanarak anlamlı olma eğilimindedir (Yanartaş vd., 2022, s.249; Alexander ve Schnipke, 2020, s.3; Riso ve Hudson, 2018, s.81,88,94; Gramm, 2012, s.16-17). Tip-2 karar verirken hislerine ve verecekleri kararların diğer insanlar üzerindeki etkilerine önem verir. Tip-4 ise karar verirken sezgilerini kullanma eğilimindedir. Tip-3 her ne kadar duygu merkezli olsa da karar verirken artıları ve eksileri değerlendirme, en verimli olan seçeneklere yönelme eğilimindedir (Stanley, 2020). Dolayısıyla Enneagram kişilik modelinin teorik içeriğine uygun olarak Tip-3'ün akılcı, Tip-2'nin ve Tip-4'ün sezgisel karar verme stilini kullanması beklenir.

Tip-5 Zihin merkezlidir. Zihin merkezli tipler, bilgi toplamaya ve değerlendirmeye önem verirler; bilginin davranış kalıplarını analiz etme, bilgileri mantıksal süreçler ve kişisel olmayan nesnel analiz yoluyla işleme eğilimindedir (Wang vd., 2019, s.268-269). Tip-5 akılcı, araştırmacı ve analitiktir. Bilgiye ve detaylıca düşünmeye ilgi duyar (Alexander ve Schnipke, 2020, s.3). Karar verirken verileri ve gerçekleri dikkate alırlar. Konuyla ilgili tüm gerçekleri araştırır ve analiz eder, ardından mantıklı ve ayrıntılı bir şekilde gerekçelendirilmiş kararlar alırlar (Stanley, 2020). Dolayısıyla Enneagram kişilik modelinin teorik içeriğine uygun olarak Tip-5'in, akılcı kararlar verme stilini kullanma olasılığı en yüksek olan tip olduğu söylenebilir.

Tip-8, Tip-9 ve Tip-1 Beden/İçgüdü merkezli tiplerdir. Beden/İçgüdü merkezli tipler içe dönüktürler, kendilerine fazla dikkat ederler ve kendi güvenliklerine büyük önem verirler (Wang vd., 2019, s.268). Tip-8 kontrol etme arzusu ve liderlik vasıfları yüksek, otoriter olabilen, kendine güvenen, iddialı, kararlı ve korumacı tiptir. Tip-9 barışçıl, açık fikirli, kendini geri planda tutan, destekleyici ve güven verici, uyumlu olmaya ihtiyaç duyan, istikrar ve barış arzulayan tiptir. Tip-1 akılcı, kurallar ve ilkeler konusunda hassas, planlı, organize ve kusursuzluğu arayan mükemmeliyetçi tiptir (Yanartaş vd., 2022, s.249; Alexander ve Schnipke, 2020, s.3; Riso ve Hudson, 2018, s.121,129,137; Gramm, 2012, s.16,19-20; Naranjo, 1994, s.16-17). Tip-8, anlık ve içgüdülerine dayalı kararlar vermekten korkmaz. Tip-9 farklı bakış açılarını ve alternatifleri dinleme, ardından alınan geri bildirimlere dayanarak fikir birliğine dayalı kararlar verme eğilimindedir. Tip-1 önce içgüdülerini ve ardından içgüdüsel tepkilerini kontrol etmek için aklını kullanarak karar verme eğilimindedir (Stanley, 2020). Dolayısıyla Enneagram kişilik modelinin teorik içeriğine uygun olarak Tip-9 ve Tip-1'in akılcı, Tip-8'in ise

sezgisel kararlar verme stilini kullanması beklenir. Ancak araştırmamızın sonuçları Tip-8'in sezgisel değil, akılcı kararlar verme stilini kullandığını göstermektedir.

Tip-8'in sezgisel değil, akılcı kararlar verme stilini kullanması Enneagram kişilik modelinin teorik içeriği ile çelişkili gibi görünmektedir. Anlık ve içgüdülere dayalı karar vermekten korkmasa da (Stanley, 2020) aslında Tip-8, hem kendini hem de değer verdiklerini koruma ve zarardan kaçınma eğilimindedir (Yanartaş vd., 2022, s.249; Riso ve Hudson, 2020, s.323-325; Riso ve Hudson, 2018, s.121). Ayrıca Tip-8, stres anında Tip-5'e yönelmektedir (Riso ve Hudson, 2018, s.34). Yani baskın bir şekilde akılcı, araştırmacı ve analitik olan (Alexander ve Schnipke, 2020, s.3) Tip-5 gibi davranmaktadır. Dolayısıyla üzerinde iyi düşünülmemiş sezgisel kararların doğurabileceği olumsuz sonuçların getirebileceği stres etkisinin, kendisini ve değer verdiklerini olumsuz sonuçların etkilerinden koruma arzusu, Tip-8'i akılcı karar verme stilini kullanmaya yönlendirmiş olabilir.

Bu araştırmada kişilik tiplerinin akılcı ve sezgisel karar verme stili üzerindeki etkisi Enneagram kişilik modeli bağlamında incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar Tip-1, Tip-3, Tip-5 ve Tip-8 kişilik tipleriyle akılcı ve sezgisel karar verme stili arasındaki ikili korelasyonların istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü olduğunu göstermektedir. Fakat tüm değişkenlerin bir arada incelendiği yapısal eşitlik modeli sonuçlarına göre kişilik tiplerinin sadece akılcı karar verme stili üzerinde etkili olduğu buna karşılık sezgisel karar verme stili üzerinde etkili olmadığı anlaşılmaktadır. Ulaşılan sonuçlar Enneagram kişilik modelinin teorik içeriği ile açıklanabilir niteliktedir ve bireylerin kişilik tipleri üzerinden karar verme stillerinin öngörülebileceğine dair kanıtlar sunmaktadır. Ulaşılan bu sonucun kariyer planlama, işe alım, terfi, ekip oluşturma, bireylerin satın alma kararlarını öngörme gibi birçok alanda kullanılması mümkündür. Fakat daha önce de ifade edildiği gibi, kişilik tiplerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisinin Enneagram kişilik modeli bağlamında incelendiği araştırma sayısı oldukça sınırlıdır. Bundan dolayı kişilik tiplerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisini Enneagram kişilik modeli bağlamında ele alan daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın sınırlılıklarından dolayı incelenemeyen ancak incelenmesi gereken bir konu ise tiplerin stres ve güven noktasında hangi karar verme stillerini kullandıklarıdır. Enneagram kişilik modeli, her tipin stres ve güven noktasını tanımlamış; tiplerin stres ve güven anında hangi tiplere yöneldiğine (hangi tipler gibi davrandığına) dair açıklamalar yapmıştır. Örneğin bu araştırmada sezgisel karar verme stilini kullanması beklenen Tip-8'in sezgisel değil, akılcı kararlar verme stilini kullandığı tespit edilmiş ve bu durum Enneagram kişilik modelinin teorik içeriğine uygun olarak stres noktası etkisiyle ilişkilendirilmiştir. Fakat bu ilişkilendirmenin, tiplerin stres ve güven anında karar verirken nasıl davrandıklarının, hangi stili kullandıklarının test edilmesine yönelik deneysel çalışmalara da ihtiyaç vardır.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. *(İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörlüğü, Etik Kurulunun 15.02.2024 Tarih, 2024/41 nolu kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.)
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. * (Istanbul Kultur University Rectorate, Ethics Committee Decision was taken with the decision dated 15.02.2024, numbered 2024/41 of the Presidency of the Publication Ethics Committee.)
Plagiarism Checks	Yes - İthenticate
Conflicts of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author acknowledge that he received no external funding in support of this research.

Kaynakça | References

- Alexander, M. and Schnipke, B. (2020). The Enneagram: A primer for psychiatry residents, *American Journal of Psychiatry Residents'*, 15(3), 2-5. <http://dx.doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2020.150301>
- Ambawatta, M. and Singh, P. (2024). The interplay of decision-making styles and personality traits among individuals, *International Journal of Interdisciplinary Approaches in Psychology*, 2(5), 1564-1582.
- Anand, R. and Mishra, A. I. (2022). Navigating choices: How gender and enneagram type shape decision-making in Mumbai's youth, *Asian Journal of Organic & Medicinal Chemistry*, 7(2), 102-107.
- Aybar, S. (2022). Makyavelizmin öğretim üyelerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisi: nicel bir araştırma, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 83-97.
- Aydemir Dev, M. and Bayram Arlı, N. (2025). The role of personality traits and decision-making styles in career decision-making difficulties, *Behavioral Sciences*, 15(2), 159. <https://doi.org/10.3390/bs15020159>
- Batool, N., Riaz, M. N. and Riaz, M. A. (2015). Integrated use of rational and intuitive decision making style: Modern trends in organizational decision making. *Pakistan Business Review*, 17(1), 147-161.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karakoç, T. ve Demir, A. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Pegem Akademi.
- Cardona-Isaza, A. d. J., Montoya-Castilla, I. and Trujillo, A. (2025). Decision-making styles, prosociality, and behavioral difficulties in adolescent offenders: The mediating role of life satisfaction and emotional experiences, *Behavioral Sciences*, 15(1), 80. <https://doi.org/10.3390/bs15010080>
- Chatoupis, C. (2007). Decision making in physical education: Theoretical perspectives, *Studies in Physical Culture and Tourism*, 14(2), 195-204.
- Covin, J. G., Lisanti, A., Latorre, G., Brownell, K. M. and Kreiser, P. M. (2025). Strategic learning self-efficacy, strategic decision-making style, and environment as determinants of firm growth, *Journal of Innovation & Knowledge*, 10(1), 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2025.100657>
- Crivelli, D., Acconito, C. and Balconi, M. (2024). Emotional and cognitive "route" in decision-making process: The relationship between executive functions, psychophysiological correlates, decisional styles, and personality, *Brain Sciences*, 14(7), 734. <https://doi.org/10.3390/brainsci14070734>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Ankara, Pegem Akademi.
- Dane, E. and Pratt, M. G. (2007). Exploring intuition and its role in managerial decision making, *Academy of Management Review*, 32(1), 33-54.
- Daniels, D. N. and Price, V. A. (2016). *Enneagram Kendini Bilme Sanatı* (S. D. Çiftçi, Çev.), İstanbul, Kaknüs.

Driver, M. J., Brousseau, K. R. and Hunsaker, P. L. (1990). *The Dynamic Decisionmaker Five Decision Styles for Executive and Business Success*, New York, Harper & Row.

Durmuş, İ. (2019). Çalışanların işlerine yönelik tutumları ile kişilik özelliklerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 321-345.

Eroğlu, E. (2016). Merkezi spor yönetiminde örgüt kültürünün ve çalışanların kişilik özelliklerinin karar verme stillerine etkisinin incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Eser, G. (2022). Karar verme stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme, *İktisat İşletme ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(2), 146-161. <https://doi.org/10.58654/jebi.1207271>

Fuchs, T. (2002). Mind, meaning and the brain. *Philosophy, Psychiatry & Psychology*, 9(3), 261-264. <http://dx.doi.org/10.1353/ppp.2003.0040>

Gerrig, R.J. and Zimbardo, P.G. (2016). *Psikoloji ve yaşam* (çev. A. A. Özdoğan). Ankara: Nobel

Gramm, S. E. (2012). The Enneagram and Schulz Von Thun's psychology of differential communication, *The Enneagram Journal*, 5(1), 1-29.

Güvendi, B., Türksoy Işım, A. ve Güçlü, M. (2018). Korumalı futbol (Amerikan futbol) sporcularının kişilik özellikleri ve psikolojik performans stratejileri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki, *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 159-175.

Hamilton, K., Shih, S. I. and Mohammed, S. (2016). The development and validation of the rational and intuitive decision styles scale, *Journal of Personality Assessment*, 98(5), 523-535. <https://doi.org/10.1080/00223891.2015.1132426>

Helvacı, İ., Turhan, M. ve Köprülü, O. (2017). Kişilik, karar verme tarzları ve iş fikri bulma yöntemleri arasındaki ilişki, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(5), 23-37. <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.5.03>

İme, Y., Kalı Soyer, M., ve Keskinoglu, M. Ş. (2020). Akılcı ve sezgisel karar verme stilleri ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(Eğitim ve Toplum Özel sayısı), 5995-6013. <https://doi.org/10.26466/opus.720827>

Kalı Soyer, M., Keskinoglu, M. Ş. ve İme, Y. (2021). Kişilik özelliklerinin karar verme stilleri ve yaratıcı düşünmeyi yordama düzeyleri, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1828-1863. <https://doi.org/10.17679/inuefd.938650>

Karamanlioğlu, A. U. ve Basım, N. (2022). Sosyal zekânın karar verme stiline olan etkisinde bilişsel esnekliğin düzenleyici rolü, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (Kongre Özel Sayısı), 148-164. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2022.ozelsayi7>

Keltner, D., and Gross, J. J. (1999). Functional accounts of emotions. *Cognition and Emotion*, 13(5), 467-480. <https://doi.org/10.1080/026999399379140>

- Kim, B. S., Kim, W. and Min, J. H. (2025). Decision-making styles and cognitive biases: Experimental results from a Korean sample, *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 114, 102329. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2024.102329>
- Kim, S. Y., Ahn, S. Y. and Koh, A. R. (2016). Fashion consumers' purchase decision-making styles related to the Enneagram core values and self-construal levels, *Family and Environment Research*, 54(2), 207-225. <http://dx.doi.org/10.6115/fer.2016.017>
- Maitri, S. (2018). Enneagramın Spritüel Boyutu, (S. Özgün, Çev.) İstanbul, Omega Yayınları.
- Mann, L., Radford, M., Burnett, P., Ford, S., Bond, M., Leung, K., Nakamura, H., Vaughan, G. and Yang, K. S. (1998). Cross-cultural differences in self-reported decision-making style and confidence, *International Journal of Psychology*, 33(5), 325-335. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/002075998400213>
- Naranjo, C. (1994). *Character and neurosis: An integrative view*, San Francisco, CA: Gateways Books Tapes.
- Nas, S. (2010). Karar verme stillerine bilimsel yaklaşımlar, *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 2(2), 43-65.
- Nutt, P. C. (1979). The influence of decision style on use of decision models, *Technological Forecasting and Social Change*, 14(1), 77-93. [https://doi.org/10.1016/0040-1625\(79\)90058-1](https://doi.org/10.1016/0040-1625(79)90058-1)
- Özdemir, Y. A., Şahin Tekin, S. T. ve Esin, A. (2024). *Örnekleme Yöntemlerine Giriş*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Özüren, Ü. (2022). Yöneticilerin karar verme tarzları ile kişilik özellikleri ve örgüt kültürü etkileşimi: İstanbul'daki tekstil işletmelerinde bir araştırma (Yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Palmer, H. (2014). *Ruhun Aynası Enneagrama Yansıyan İnsan Manzaraları* (O. Gündüz, Çev.), İstanbul, Kaknüs Yayınları.
- Pekdoğan, S. (2024). Karar verme stilleri araştırmaları: 2009-2013 yılları arasındaki yüksek lisans tezlerinin incelenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(34), 321-331. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2788>
- Professional Leadership Institute [PLI] (2025). A Guide to the Enneagram Personality Test: Origins, Types, and Spirituality. <https://professionalleadershipinstitute.com/resources/a-guide-to-the-enneagram-personality-test/> (Erişim tarihi: 26.01.2025)
- Riso, D. R. ve Hudson, R. (2018). *Enneagram ile Kişilik Analizi* (G. Aksoy, Çev.), İstanbul, Butik Yayıncılık.
- Riso, D. R. ve Hudson, R. (2020). *Enneagram Bilgeliği Dokuz Kişilik Tipi için Psikolojik ve Spiritüel Dönüşüm Rehberi* (S. Yüksel, Çev.), İstanbul, Lena Psikoloji Yayınları.
- Santrock, J. W. (2018). *Eğitim Psikolojisi* (D. M. Siyez, Çev. Ed.), Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

- Scott, G. S. and Bruce, A. R. (1995). Decision making style: the development and assessment of a new Measure, *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831. <http://dx.doi.org/10.1177/0013164495055005017>
- Simon, H. A. (1976). *Administrative Behavior a Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization*, New York, The Free Press.
- Sinclair, M. and Ashkanasy, N. M. (2005). Intuition: Myth or a decision-making tool?, *Management Learning*, 36(3), 353-370. <http://dx.doi.org/10.1177/1350507605055351>
- Stanley, A. (2020). The Enneagram & decision-making, part 1 [Application Guide]. <https://andystanley.com/wp-content/uploads/2020/09/2020.09-Application-Guide-Enneagram-and-Decision-Making-Part-1.pdf> (Erişim tarihi: 15.12.2024)
- Sutton, A., Allinson, C. and William, H. (2013). Personality type and work-related outcomes: An exploratory application of the Enneagram model, *European Management Journal*, 31(3), 234-249. <http://dx.doi.org/10.1016/j.emj.2012.12.004>
- Svenson, F., Peuser, M., Çetin, F., Aidoo, D. C. and Launer, M. A. (2024). Decision-making styles and trust across farmers and bankers: Global survey results, *Decision Analytics Journal*, 10, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.dajour.2024.100427>
- Tastan, K. (2019). Development and validation of a personality type inventory based on Enneagram, *Konuralp Medical Journal*, 11(1), 112-118. <https://doi.org/10.18521/ktd.462049>
- Tatlılıoğlu, K. (2010). Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 150-170. DOI: 10.16992/ASOS.46
- Tekin A. Ö. ve Ehtiyar R. V (2010). Yönetimde karar verme: Batı Antalya Bölgesindeki beş yıldızlı otellerde çalışan farklı departman yöneticilerinin karar verme stilleri üzerine bir araştırma, *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 20(5), 3394-3414.
- Thunholm, P. (2004). Decision-making style: Habit, style or both? Personality and Individual Differences, 36(4), 931-944. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00162-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00162-4)
- Tlemsani, I., Mohamed Hashim, M. A., Matthews, R., Ndrecaj, V. and Mason-Jones, R. (2023). An Enneagram approach to strategy, *Administrative Sciences*, 13(5), 1-18. <https://doi.org/10.3390/admsci13050119>
- Totan, T., Danacı, F. N. ve Bedir, İ. (2023). Duygu düzenleme stratejilerinin karar verme stilleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi, *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 86-93. DOI: 10.47770/ukmead.1298997
- Uysal, H. ve Özsanı, A. (2024). Karar Verme Stilleri ve Kariyer Adanmışlığı: Spor Yöneticisi Adayları Araştırması, *Journal of Management Archive*, 1(1), 1-14. DOI:10.70877/joma.3

- Wang, Y., Fang, X. and Feng, Q. (2019). The influence of Erneagram on decision style: Mindfulness as mediator variable, *Open Journal of Social Sciences*, 7(4), 266-281. <https://doi.org/10.4236/jss.2019.74021>
- Weinberg, R. S. and Gould, D. (2019). *Personality and Sport Foundations of Sport and Exercise Psychology*, United Kingdom, Human Kinetics.
- Yalçın, O. (2015). *Kişilik özelliklerinin ve risk algısının karar verme stillerine etkisi: Pilotlar üzerine bir araştırma*, (Yayınlanmamış doktora tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Yanartaş, Ö., Malakcıoğlu, C., Acarkan, İ. and Akça, E. (2022) .Validity and reliability of enneagram personality types and subtypes inventory in a Turkish sample, *Anatolian Clinic Journal of Medical Sciences*, 27(3), 248-259. <https://doi.org/10.21673/anadoluklin.1104082>
- Yarwood, M. (2022). Psychology of human emotion: An open access textbook. Pressbooks. [https://roam.libraries.psu.edu/system/files/e-books/PSYCH425-Psychology of Human Emotion.pdf](https://roam.libraries.psu.edu/system/files/e-books/PSYCH425-Psychology%20of%20Human%20Emotion.pdf) (Erişim tarihi: 14.06.2025)
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2012). *Kişilik Kuramları*, Ankara, Pegem Akademi.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2025). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi Öğrenci İstatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim tarihi: 05.01.2025)